ผลกระทบนวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัลที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

The impacts of digital financial innovation on the profitability performance of the finance industry groups listed on the Stock Exchange of Thailand.

ดารณี ใจวงค์[1], ทศพร ไชยประคอง[2], กรรณิการ์ จันทร์อินทร์[3], พวงทอง วังราษฎร์[4], นันทวรรณ ไชยเรียน[5], พิมเนตร เทพปัญญา[6]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง[1, 4, 5, 6]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่[2, 3]

Daranee Jaiwong[1] Thodsaporn Chaiprakong[2], Kannika Janin[3], Puanghong Wangraj[4], Nanthawan Chairian[5], Pimnet Theppanya[6]

Rajamangala University of Technology Lanna Lampang[1, 4, 5, 6]

Rajamangala University of Technology Lanna Chiangmai[2, 3]

E-mail: Daranee221133@gmail.com[1,2,3,4,5,6]

Received: January 8, 2026; Revised: March 9, 2026; Accepted: March 31, 2026

บทคัดย่อ

ศึกษาและเปรียบเทียบผลกระทบนวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัล ที่มีต่อประสิทธิภาพในการทำกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 43 บริษัท โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินประจำปี และแบบรายงานแสดงข้อมูลประจำปี (56-1) ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมทางการเงินดิจิทัลมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในช่วงปี 2565-2567 ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลเต็มรูปแบบ พบว่า การชำระเงินดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำกำไรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยช่วยเพิ่มสัดส่วนรายได้ค่าธรรมเนียม และลดอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีบล็อกเชนยังไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญในปัจจุบัน เนื่องจากอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการลงทุนและมีต้นทุนโครงสร้างพื้นฐานที่สูง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มธุรกิจ พบว่า หมวดธนาคารมีระดับการปรับตัวและได้รับประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลสูงกว่ากลุ่มเงินทุนหลักทรัพย์และกลุ่มประกันภัยอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: นวัตกรรมทางการเงิน ประสิทธิภาพกำไร อุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน

ABSTRACT

This study examined and compared the effects of digital-era financial innovation on the profitability of firms in the financial sector listed on the Stock Exchange of Thailand during 2562-2567. The sample comprised 43 listed companies, and the analysis was based on annual financial statements and annual registration reports (Form 56-1). The findings indicated that financial innovation significantly affected profitability, particularly during 2565-2567, a period marked by accelerated digital transformation. Digital payments and artificial intelligence (AI) had statistically significant positive effects on profit efficiency at the 0.05 level by increasing the proportion of fee-based income and reducing the expense-to-income ratio. By contrast, blockchain technology did not yet have a significant effect on profitability, likely because it remains in an early investment stage and requires high infrastructure costs. Comparative analysis across business groups showed that the banking sector demonstrated significantly greater adaptation to, and benefit from, digital innovation than the securities and insurance sectors. These findings highlight the uneven impact of financial innovation across segments of Thailand's financial industry.

KEYWORDS: Financial innovation, profitability efficiency, finance industry groups

บทนำ

ในทศวรรษที่ผ่านมา โลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะโครงสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมในภาคอุตสาหกรรมการเงินที่เกิดการเปลี่ยนแปลง เทคโนโลยีทางการเงินกลายเป็นทางรอดหลักของสถาบันการเงินภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงจากคู่แข่งเดิมและประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปสู่ต้องการความสะดวกรวดเร็วแบบ Real-time กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ และประกันภัย กำลังเผชิญกับจุดเปลี่ยนสำคัญจากการเปิดรับนวัตกรรม เช่น ปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยีบล็อกเชน การธนาคารแบบเปิด และการเตรียมความพร้อมสู่ธนาคารไร้สาขา ที่ส่งผลโดยตรงต่อโครงสร้างต้นทุนและรูปแบบการสร้างรายได้ จากเดิมต้องพึ่งพาส่วนต่างอัตราดอกเบี้ย ไปสู่รายได้ที่มิใช่ดอกเบี้ย ผ่านค่าธรรมเนียมและบริการดิจิทัลรูปแบบใหม่ สถาบันการเงินมีการดำเนินงานที่ลงทุนด้านไอที การพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยทางไซเบอร์ และการพัฒนาบุคคลกรให้มีทักษะดิจิทัล ผลกระทบนวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัลที่มีต่อประสิทธิภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจ

การเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ส่งผลโดยตรงต่อค่าใช้จ่ายการดำเนินงานที่สูงขึ้น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาผลกระทบนวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิภาพกำไร เพื่อวิเคราะห์และสะท้อนให้เห็นการปรับตัวสู่ดิจิทัลส่งผลต่อสมรรถนะทางการเงิน ผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสถาบันการเงินในการวางกลยุทธ์การลงทุนเทคโนโลยีให้เกิดความคุ้มค่า และเป็นข้อมูลสำคัญให้นักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ฯ ใช้ประกอบการตัดสินใจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบนวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัลในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลกระทบจากนวัตกรรมทางการเงินระหว่างกลุ่มธนาคาร กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ และกลุ่มประกันภัย

3. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของนวัตกรรมทางการเงินดิจิทัลที่มีต่อประสิทธิภาพกำไรในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. นักลงทุนสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการประกอบการประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจลงทุนได้ โดยวิเคราะห์งบการเงินของบริษัทอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

2. สามารถนำไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์สำหรับธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและเสริมสร้างความสำเร็จในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสร้างสรรค์นวัตกรรมมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการทำงาน จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและส่งผลให้ธุรกิจสามารถปรับตัวให้เข้าสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ดีขึ้น

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย คปภ. ใช้ในการออกนโยบายส่งเสริมหรือกำกับดูแลนวัตกรรมทางการเงินให้เหมาะสมกับบริบทของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

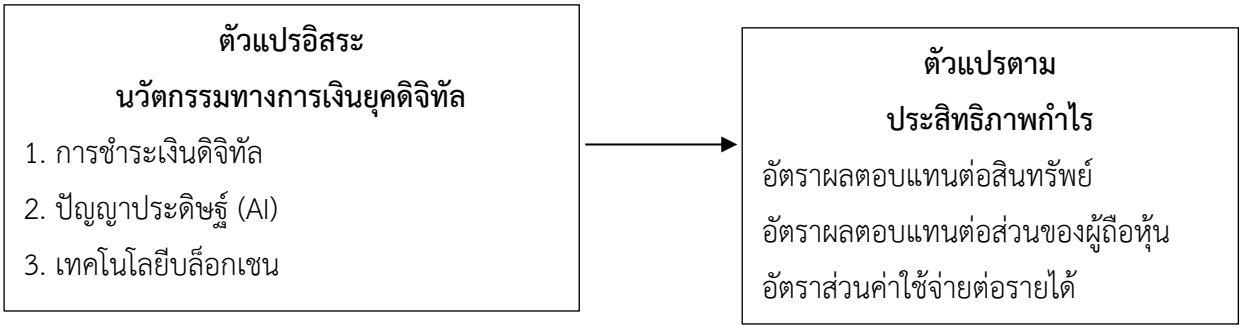
สมมุติฐาน

H1: การชำระเงินดิจิทัลและการธนาคารแบบเปิดมีผลต่อการเพิ่มรายได้ค่าธรรมเนียมต่อประสิทธิภาพกำไร

H2: การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และที่ปรึกษาการลงทุนอัตโนมัติมาใช้มีความสัมพันธ์ช่วยลดต้นทุนพนักงานและการทำงานซ้ำซ้อนกับอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้

H3: เทคโนโลยีบล็อกเชน มีผลต่อความเร็วและลดความเสี่ยงในการทำธุรกรรมอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบนวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัลที่มีต่อประสิทธิภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร บริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 61 บริษัท ประกอบด้วย 3 หมวดธุรกิจ ได้แก่ หมวดธนาคาร, หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ และหมวดประกันภัยและประกันชีวิต

2. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงตามเกณฑ์ ดังนี้

เป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ตลอดช่วงระยะเวลาที่ศึกษา พ.ศ. 2562 – 2567 มีผลการดำเนินงานเป็นกำไรสุทธิต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 6 ปี เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพกำไร มีการเปิดเผยข้อมูลในแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1 One Report) และงบการเงินที่ครบถ้วนเพียงพอต่อการวิเคราะห์ตัวแปร จากเกณฑ์ดังกล่าวมีบริษัทที่ผ่านการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 43 บริษัท แบ่งตามหมวดธุรกิจได้ ดังนี้ หมวดธนาคาร 12 บริษัท หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์ 10 บริษัท หมวดประกันภัยและประกันชีวิต 21 บริษัท

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย www.set.or.th และ แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1), รายงานประจำปี และรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 ถึง พ.ศ.2567 รวมระยะเวลา 6 ปี เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบและดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในช่วงก่อนและหลังการเร่งตัวของนวัตกรรมดิจิทัล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากงบแสดงฐานะการเงินและงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ มาจัดทำให้อยู่ในรูปแบบเดียวกันเพื่อความแม่นยำในการเปรียบเทียบ

2. การวิเคราะห์งบการเงิน ตามแนวดิ่งเพื่อดูสัดส่วนโครงสร้างรายได้และค่าใช้จ่ายต่อยอดรวม

การวิเคราะห์แนวโน้ม เพื่อดูทิศทางการเติบโตของนวัตกรรมและผลกำไรตลอด 6 ปี การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเพื่อวัดประสิทธิภาพกำไร ROA, ROE, และ Cost-to-Income Ratio

วิเคราะห์งบกระแสเงินสดเพื่อประเมินความแข็งแกร่งของการเคลื่อนไหวของเงินทุนจากการดำเนินงานและการลงทุนในเทคโนโลยีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์นอกจากเครื่องมือทางการบัญชี ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อสรุปลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมทางการเงินกลุ่มธุรกิจการเงินในประเทศไทยที่ต้องปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัล เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดด้านต้นทุนและการแข่งขัน ผนวกกับทฤษฎีการลดต้นทุนธุรกรรมที่ชี้ให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีบล็อกเชนและการชำระเงินดิจิทัลมาใช้ จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพกำไร โดยกระบวนการเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้กลไกของทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ที่ผลักดันให้บริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเร่งนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อริสรา และคณะ (2565) ที่ศึกษาเรื่องผลกระทบของเทคโนโลยีทางการเงินต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย โดยพบว่าการลงทุนในเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และการส่งเสริมการทำธุรกรรมผ่าน Mobile Banking มีส่วนช่วยลดอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้อย่างมีนัยสำคัญของประสิทธิภาพกำไรในยุคดิจิทัลกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกำไร โดยสามารถจำแนกนวัตกรรมสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานได้ดังนี้

1. การชำระเงินดิจิทัลและระบบธนาคารแบบเปิด Digital Payment & Open Banking การพัฒนาระบบการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ Prompt Pay และ QR Payment ได้กลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญที่ช่วยลดการใช้เงินสดในระบบเศรษฐกิจไทย จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่าปริมาณธุรกรรมผ่าน Mobile Banking เติบโตอย่างก้าวกระโดดในช่วงปี พ.ศ.2564 – 2567 ซึ่งนวัตกรรมนี้ส่งผลโดยตรงต่อการลดต้นทุนการจัดการเงินสด และการลดจำนวนสาขาทางกายภาพของธนาคารพาณิชย์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ช่วยให้อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ปรับตัวดีขึ้น

2. ปัญญาประดิษฐ์และที่ปรึกษาการลงทุนอัตโนมัติ ในกลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ รวมถึงกลุ่มประกันภัยในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้มีการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่เพื่อประเมินความเสี่ยงและทำนายพฤติกรรมลูกค้า การใช้ Robo-Advisors ในการบริหารจัดการพอร์ตการลงทุนช่วยให้บริษัทสามารถให้บริการลูกค้าในวงกว้างได้โดยใช้ทรัพยากรบุคคลจำกัด ซึ่งเป็นการเพิ่มความประหยัดต่อขนาดและส่งผลเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

3. เทคโนโลยีบล็อกเชนถูกนำมาประยุกต์ใช้ในกลุ่มธุรกิจการเงินเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดขั้นตอนของตัวกลาง โดยเฉพาะในด้านการโอนเงินระหว่างประเทศและการออกหนังสือค้ำประกันอิเล็กทรอนิกส์ การลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและเพิ่มความรวดเร็วในการทำธุรกรรมช่วยให้สถาบันการเงินสามารถบริหารจัดการสินทรัพย์ได้มีประสิทธิภาพ

มากขึ้น ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ที่สูงขึ้นเห็นได้ชัดว่านวัตกรรมทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกเท่านั้น แต่เป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้าง งบการเงินของบริษัทในกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2564-2567 ที่การแข่งขันด้านดิจิทัลทวีกำลังมากขึ้น ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นวิเคราะห์ว่า นวัตกรรมเหล่านี้ส่งผลต่อประสิทธิภาพกำไรผ่านตัวชี้วัด ROA, ROE และ Cost-to-Income Ratio เพื่อให้เห็นผลกระทบภาพรวมของการปรับตัวในอุตสาหกรรมทางการเงินไทย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพกำไร Profit Efficiency (ธนาคารแห่งประเทศไทย 2567) ประสิทธิภาพกำไร หมายถึง ระดับความสำเร็จขององค์กรในการทำกำไรเมื่อเทียบกับศักยภาพสูงสุดที่เป็นไปได้ ภายใต้เงื่อนไขทางเทคโนโลยีและราคาตลาดที่กำหนด ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพผ่านดัชนีชี้วัดทางการเงินหลัก 3 ด้าน ดังนี้ 1. อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ แนวคิดประสิทธิภาพกำไรในบริบทของนวัตกรรมทางการเงินยุคดิจิทัล คือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างงบการเงินจากรูปแบบดั้งเดิม รูปแบบดิจิทัล ที่เน้นความคล่องตัวและการลดต้นทุนคงที่ โดยผลกระทบของนวัตกรรมจะสะท้อนผ่านดัชนีชี้วัดทั้งในด้านการบริหารสินทรัพย์ การสร้างผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น และความสามารถในการควบคุมค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2564-2567 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพกำไร (Profit Efficiency) (วิภาดา ศิริโชติ, 2566) ในยุคดิจิทัล ประสิทธิภาพกำไร หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการสร้างผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่มีอยู่ในบริบทของนวัตกรรมทางการเงิน อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (Return on Assets : ROA) แสดงถึงประสิทธิภาพในการนำนวัตกรรมมาช่วยบริหารจัดการสินทรัพย์ให้เกิดรายได้ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: ROE) แสดงถึงความสามารถในการสร้างผลกำไรสูงสุดให้แก่ผู้ลงทุนผ่านโมเดลธุรกิจดิจิทัล

อัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้เป็นความคล่องตัวและความสำเร็จในการลดต้นทุนการดำเนินงานจากการใช้ระบบอัตโนมัติ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณะผู้วิจัยได้ค้นพบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสุพัตรา จันทนะศิริ และ นิกข์นิภา บุญช่วย (2563) ได้ศึกษาการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พ.ศ. 2559 – 2561 โดยใช้เครื่องมือทางการเงิน อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิเคราะห์งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน เพื่อสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาต่อยอดในการวัดประสิทธิภาพกำไรในยุคดิจิทัล

วัลลภ สุรทศ และคณะ (2567) ได้วิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมการเงินในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่การนำ Robotic Process Automation (RPA) มาใช้ในสถาบันการเงินไทย ผลการศึกษาพบว่าการใช้ระบบอัตโนมัติช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ลดต้นทุนการดำเนินงาน

และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ที่คาดการณ์ว่าระบบอัตโนมัติมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้

Al-Hiyari & Al-Mashhadani (2024) ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของธนาคารในตลาดหลักทรัพย์ พบว่าการปฏิรูปองค์กรสู่ดิจิทัลส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่ออัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ (ROA) ผ่านการยกระดับประสบการณ์ลูกค้าและการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการข้อมูล

ผลลัพธ์การวิจัย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมวดธุรกิจ

อุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	จำนวน(บริษัท) ร้อยละ	
	จำนวน	ร้อยละ
หมวดธนาคาร	12	27.91
หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์	10	23.25
หมวดประกันภัยและประกันชีวิต	21	48.84
รวม	43	100.00

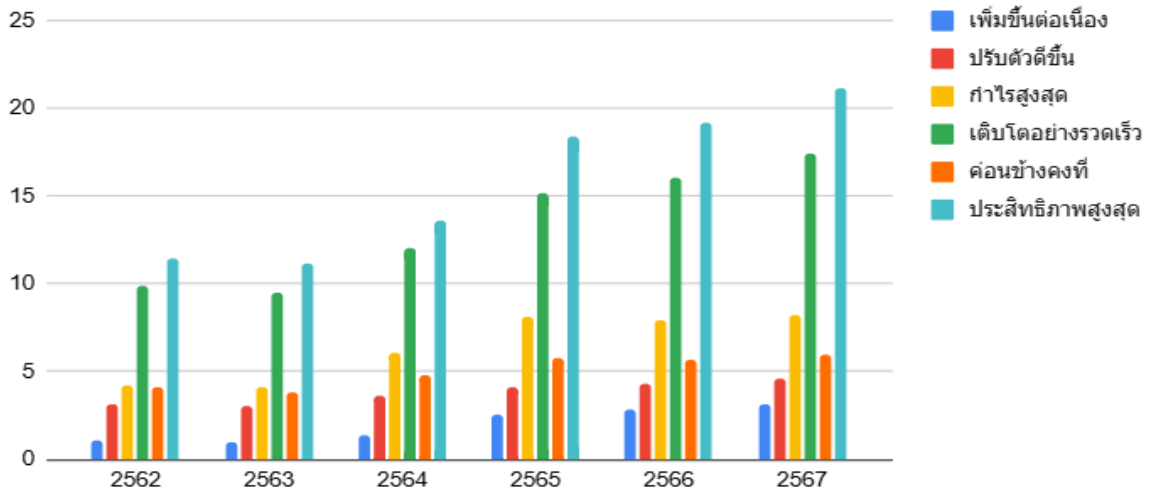
จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 43 บริษัท พบว่า หมวดประกันภัยและประกันชีวิตมีจำนวนมากที่คือ 21 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 48.84 หมวดประกันภัยและประกันชีวิตมีการรักษาระดับกำไรสุทธิได้อย่างต่อเนื่องตลอด 6 ปี และมีการปรับตัวด้านนวัตกรรมที่โดดเด่นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 12 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 27.91 หมวดธนาคารมีจำนวนบริษัทไม่มากเท่าหมวดประกันภัยและประกันชีวิต แต่ถือเป็นหมวดหลักที่มีการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการเงิน เช่น Mobile Banking และ Open Banking ซึ่งส่งผลกระทบต่อรายได้และค่าใช้จ่าย หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์มีจำนวน 10 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 23.25 ซึ่งเป็นกลุ่มที่เน้นการใช้เทคโนโลยีด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและแพลตฟอร์มการลงทุนอัตโนมัติเข้ามาเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพกำไร

อุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	ประสิทธิภาพกำไร					
	2562	2563	2564	2565	2566	2567
อัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ (ROA %)						
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	5.21	4.85	5.12	6.42	6.3	6.54
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	3.42	3.55	3.2	5.81	5.61	5.95
การหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Asset Turnover %)						
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	8.15	7.9	9.25	11.23	11.54	12.12
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	6.4	6.12	7.5	9.8	10.12	10.45
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (D/A Ratio)						
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	0.65	0.68	0.66	0.62	0.63	0.63
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	0.25	0.26	0.27	0.28	0.28	0.29

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิภาพกำไรของกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2562 – 2567 ประสิทธิภาพการทำกำไรเป็นช่วงเริ่มการปรับตัวสู่ดิจิทัล ค่าเฉลี่ย ROA ค่อนข้างคงที่ในระดับร้อยละ 4.85 – 5.21 เมื่อเข้าสู่ช่วงปี 2565 – 2567 มีการใช้นวัตกรรมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระดับ ร้อยละ 6.54 ในปี 2567 สะท้อนให้เห็นว่านวัตกรรมทางการเงินเริ่มส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความสามารถในกำไรจากสินทรัพย์ ส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์มีการเติบโตจากร้อยละ 8.15 ในปี พ.ศ. 2562 สู่ระดับร้อยละ 12.12 ในปี พ.ศ. 2567 ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยลดข้อจำกัดด้านกายภาพ ทำให้บริษัทสามารถขยายฐานรายได้และทำธุรกรรมได้รวดเร็วขึ้นภายใต้ฐานสินทรัพย์เดิม ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์และการหมุนเวียนของสินทรัพย์มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปีหลัง แสดงถึงความแตกต่างของประสิทธิภาพกำไรระหว่างบริษัทที่ประสบความสำเร็จในการนำเทคโนโลยีมาใช้กับบริษัทที่ยังอยู่ในช่วงปรับตัว อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวมคงที่ในช่วง 0.62 – 0.68 เท่า แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพกำไรที่เพิ่มขึ้นนั้น มาจากประสิทธิภาพการดำเนินงาน ผ่านกระบวนการ Digital Transformation มากกว่าการก่อหนี้เพื่อเพิ่มผลตอบแทน

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนของสินทรัพย์และการหมุนเวียนของสินทรัพย์

จากแผนภูมิที่ 1 พ.ศ. 2564 พบว่า เป็นช่วงที่กราฟของทุกหมวดธุรกิจเริ่มมีความชันเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับช่วงการระบาดของ COVID-19 ที่เป็นตัวเร่งให้เกิด Digital Transformation ในประเทศไทย ทำให้ประสิทธิภาพกำไรเริ่มฟื้นตัวและเติบโตในอัตราที่เร่งขึ้น ความสามารถในการทำกำไร หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์เส้นกราฟอยู่ระดับสูงสุดตลอด 6 ปี มีความคล่องตัวและเน้นการใช้ระบบดิจิทัลที่สร้างผลตอบแทนได้ดีที่สุดในกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน หมวดธนาคารเส้นกราฟจะอยู่ด้านล่างสุด แต่มีแนวโน้มการฟื้นตัวที่สม่ำเสมอที่สุด แสดงให้เห็นว่าการปรับตัวสู่ธนาคารไร้สาขาและการลดต้นทุนคงที่ ส่งผลบวกต่อกำไรสะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไปประสิทธิภาพการดำเนินงาน

หมวดประกันภัยรักษาระดับกำไรได้ค่อนข้างคงที่และเติบโตในระดับปานกลาง ความสามารถในการบริหารสินทรัพย์ที่รวดเร็วทำให้กำไรในช่วงรอยต่อเทคโนโลยีได้ดี แสดงให้เห็นว่าแนวโน้มการเติบโตของอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ จำแนกตามหมวดธุรกิจ จะเห็นว่าผลกระทบนวัตกรรมดิจิทัลส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพกำไรอย่างเห็นได้ชัดหลังปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา การเปรียบเทียบข้อมูลตลอด 6 ปี แสดงให้เห็นว่า ปี 2564 คือจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทุกหมวดธุรกิจเริ่มเห็นผลตอบแทนจากการลงทุนในเทคโนโลยีที่ชัดเจน โดยหมวดหมวดเงินทุนและหลักทรัพย์เป็นอันดับหนึ่งของกำไร หมวดประกันภัยและประกันชีวิตเป็นอันดับหนึ่งด้านความรวดเร็วในการบริหารสินทรัพย์ และหมวดธนาคารประสบความสำเร็จในการปรับโครงสร้างต้นทุนระยะยาว

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพกำไรจำแนกตามหมวดธุรกิจ

อุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน	ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน					
	2562	2563	2564	2565	2566	2567
หมวดธนาคาร	1.10	0.95	1.40	2.54	2.85	3.12
หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์	4.25	4.10	6.05	8.12	7.95	8.20
หมวดประกันภัยและประกันชีวิต	4.15	3.80	4.80	5.80	5.65	5.95

จากตารางที่3 เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพกำไรจำแนกตามหมวดธุรกิจหมวดธนาคาร ปี 2562-2563 มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำสุด เนื่องจากภาระต้นทุนสาขาและระบบแบบธนาคารเดิม ตั้งแต่ปี 2565 มีการปรับตัวจากการนำ Mobile Banking และ Open Banking มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ ช่วยลดค่าใช้จ่ายการดำเนินงานและยกระดับประสิทธิภาพกำไรเป็นร้อยละ 3.12 ในปี 2567 หมวดเงินทุนและหลักทรัพย์เป็นกลุ่มที่มีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงที่สุดในทุกปี โดยเฉพาะหลังปี 2564 ที่มีการปรับตัวของ Digital Lending และ AI Scoring ทำให้สามารถเข้าถึงลูกค้าและบริหารความเสี่ยงได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระดับร้อยละ 8.20 ในปี 2567

หมวดประกันภัยและประกันชีวิต พบว่ามีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์สูงที่สุดถึงร้อยละ 21.15 ในปี 2567 สะท้อนถึงความสำเร็จของการปรับตัวสู่การขายกรมธรรม์ผ่านช่องทางดิจิทัลช่วยให้บริษัทสามารถขยายฐานรายได้เบี้ยประกันภัยรับได้ในปริมาณมากโดยไม่ต้องเพิ่มสินทรัพย์

ผลการวิเคราะห์พบว่า ปี 2564 ทุกหมวดธุรกิจเริ่มเห็นผลตอบแทนจากการลงทุนในเทคโนโลยีที่ชัดเจน โดยนวัตกรรมดิจิทัลไม่ได้เพียงแค่ช่วยอำนวยความสะดวก แต่ได้มีผลกระทบทางด้านรายได้และต้นทุนของกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	สมมติฐาน	ผลการทดสอบ	สรุปผล
การชำระเงินดิจิทัล	H1 (+)	0.002	ยอมรับสมมติฐาน
ปัญญาประดิษฐ์ (AI)	H2 (2)	0.0045	ยอมรับสมมติฐาน
เทคโนโลยีบล็อกเชน	H1 (+)	0.120	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย พบว่าตัวแปรอิสระแต่ละด้านมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพกำไรที่แตกต่างกัน ดังนี้ การชำระเงินดิจิทัล (H1) ผลการทดสอบมีค่านัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.002 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ (0.05) จึงยอมรับสมมติฐาน แสดงว่าการพัฒนาการชำระเงินดิจิทัลและระบบ Open Banking ส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากช่วยเพิ่มฐานรายได้จากค่าธรรมเนียมดิจิทัลและลดข้อจำกัดด้านกายภาพในการให้บริการ ปัญญาประดิษฐ์ AI (H2) ผลการทดสอบมีค่าเท่ากับ 0.0045 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 จึงยอมรับสมมติฐาน สะท้อนให้เห็นว่าการนำ AI และที่ปรึกษาการลงทุนอัตโนมัติมาใช้ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำกำไรได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการลดต้นทุนการดำเนินงานและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่แม่นยำขึ้น เทคโนโลยีบล็อกเชน (H3) ผลการทดสอบมีค่าเท่ากับ 0.120 ซึ่งสูงกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีบล็อกเชนอาจยังไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพกำไรของกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์ฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากเทคโนโลยียังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของการทดลองใช้หรือมีต้นทุนในการพัฒนาระบบที่สูงกว่าผลกำไรที่ได้รับในระยะสั้น

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 43 บริษัท ในช่วงปี พ.ศ. 2562 – 2567 พบว่า นวัตกรรมทางการเงินดิจิทัลมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพกำไรอย่างมีนัยสำคัญ ในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 ซึ่งเป็นยุคดิจิทัลเต็มรูปแบบ พบว่าค่าเฉลี่ยอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.54 และการหมุนเวียนของสินทรัพย์เพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 12.12 แสดงถึงประสิทธิภาพในการนำเทคโนโลยีมาใช้บริหารจัดการสินทรัพย์ให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้น หมวดเงินทุนหลักทรัพย์เป็นกลุ่มที่มีความสามารถในการทำกำไรสูงสุดร้อยละ 8.20 หลังจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีDigital Lending และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพิจารณาสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ หมวดประกันภัยมีประสิทธิภาพการดำเนินงานร้อยละ 21.15 ผลจากการปรับตัวสู่รูปแบบการขายกรมธรรม์ผ่านช่องทางดิจิทัล หมวดธนาคารความสามารถในการทำกำไรสม่ำเสมอที่สุดจากการปรับโครงสร้างต้นทุนดิจิทัลกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งผลการดำเนินงานมีความคล่องตัว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และแสดงให้เห็นว่าการปรับตัวสู่ดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงทางเลือก แต่เป็นปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพกำไรให้แก่ธุรกิจการเงินไทยในระยะยาว

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้จะเห็นว่า นวัตกรรมทางการเงินในยุคดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลผลกระทบต่อประสิทธิภาพกำไร ผลการวิจัยพบว่าอัตราส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้ มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และบล็อกเชน (Blockchain) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ

ในการปรับลดขั้นตอนธุรกรรมที่ซับซ้อนและลดการพึ่งพิงตัวกลาง นอกจากนี้ การลดจำนวนสาขาช่วยลดต้นทุนคงที่ได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้สถาบันการเงินสามารถทำกำไรได้สูงขึ้นจากฐานทรัพยากรที่น้อยลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเพิ่มประสิทธิภาพในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อริสรา และคณะ (2565) ที่พบว่าการลงทุนในเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ จุดเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีผลการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าปี พ.ศ. 2564 คือจุดเปลี่ยนสำคัญ เป็นช่วงเวลาที่สถาบันการเงินเริ่มพ้นจาก ระยะการลงทุนที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการวางรากฐานโครงสร้างดิจิทัล เข้าสู่ระยะการเก็บเกี่ยวผลตอบแทนอย่างเต็มรูปแบบ ทำให้นวัตกรรมที่ลงทุนไปเริ่มคืนทุนและสร้างกำไรแบบก้าวกระโดดในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 ในส่วนของประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ พบว่าค่าการหมุนเวียนของสินทรัพย์ในกลุ่มประกันภัยและกลุ่มเงินทุนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นว่านวัตกรรมดิจิทัลช่วยเปลี่ยนรูปแบบการเข้าถึงลูกค้า จากเดิมที่ต้องใช้บุคลากรหรือตัวแทนจำนวนมาก มาเป็นการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลที่สามารถขยายฐานลูกค้าได้ในวงกว้างโดยไม่ต้องพึ่งพาสินทรัพย์ถาวรเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนรายได้ ส่งผลให้เกิดความประหยัด และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับผู้บริหารสถาบันการเงิน ผลงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าควรมุ่งเน้นเทคโนโลยีที่ลดต้นทุนคงที่ในระยะยาว เช่น ระบบคลาวด์ และปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานทดแทนการขยายสาขา และควรนำนวัตกรรม Open Banking มาใช้เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลลูกค้า เพื่อสร้างโอกาสในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงิน และตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าแบบ Real-time ส่งผลต่อการเพิ่มรายได้จากบริการค่าธรรมเนียมดิจิทัล

2. สำหรับนักลงทุนไม่ควรดูเพียงกำไรสุทธิในปีปัจจุบันเท่านั้น แต่ควรพิจารณาสัดส่วนผู้ใช้งานดิจิทัลและประสิทธิภาพของแพลตฟอร์มเทคโนโลยีของบริษัทเป็นตัวบ่งชี้ถึงขีดความสามารถการทำกำไรในอนาคตของบริษัทในกลุ่มการเงิน

3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับงบประมาณการลงทุนด้านความปลอดภัยทางดิจิทัล เพราะเป็นปัจจัยความเสี่ยงสำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพกำไรในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *ทิศทางการพัฒนาระบบการเงินเพื่อเศรษฐกิจดิจิทัล (Financial Landscape Consultation Paper)*. ธนาคารแห่งประเทศไทย.

วัลลภ สุรทศ, พระปลัดสุระ ญาณธโร และพระครูปริยัติปัญญาโสภณ. (2567). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมการเงินที่มีผลต่อสถาบันทางการเงินไทย ในศตวรรษที่ 21. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจร, 12*(5), 180-187.

วิภาดา ศิริโชติ. (2566). การปรับตัวของธุรกิจประกันภัยสู่ยุค InsurTech และผลกระทบต่ออัตรากำไรสุทธิ. *วารสารการเงินและนวัตกรรม*, 10(1), 112-128.

สุพัตรา จันทนะศิริ และ นิกข์นิภา บุญช่วย. (2563). การวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน. *วารสารศิลปะการจัดการ, 4*(2), 418-428.

อริสรา รอดระวัง และคณะ. (2565). ผลกระทบของเทคโนโลยีทางการเงินต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 13*(2), 173-187

Al-Hiyari, A., & Al-Mashhadani, M. (2024). Impact of digital transformation on financial performance: A case of listed commercial banks. *Journal of Financial Innovation and Digital Economy*, *3*(1), 45-62.